

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általános katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyesljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak:

Egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 5 kr.

Felélős szerkesztő és laptulajdonos:

Németh Ödön.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.

Szerkesztőség: Szent-István-utca 5.

Kiadóhivatal: Szammer Imre könyvnyomdája.

A közigazgatás.

Mikor a képviselőház pénzügyi bizottságának volt tárgyalása, Perczel belügy-miniszter igen kemény szavakkal mondott elítélő véleményt a közigazgatási szervezetről. Tehát a legilletékes egyén ítélte el közigazgatásunkat. Éppen ezért térünk vissza erre az ítéletre.

A magyarságnak, a magyar faj alkotmányos jogainak volt óre hajdan a megye. Mint az Avarok idejében a földvárak, minden megyehatár bevehetetlen várfal volt, melyen hiába kopogtatott bárki ha nem tudta a jelszót, be nem férközhetett. A jelszó pedig a magyar alkotmány volt.

Egyszer aztán éppen az alkotmány, a magyar törvény kezdett kopogtatni a sok vihárt látott falakon. Nemesak kopogtatott, de bontogatta is a falakat s a megye belé nyugodott, mert magyar törvény cselekedte.

A régi megyei várfalak le is omlottak s a sok megye helyett megszületett az egységes központi Magyarországnak. A következő képviselők lettek, az országgyűlésből permanens parlament, a törvényeket az ország hozta, az adminisztrációt pedig vezette a megye.

Később aztán a központosítás eredendő büne, a pártérek meglepte a megyéket s a megnyírt oroszlánnak kihullt a foga is.

A föld jövője.

— A Fejérmegyei Napló tárczája. —

Angolból ford. Dr. Némethy Gyula.

Haladt-e a tudomány annyira, hogy fogalmat adhasson nekünk arról, minő sors vár földünkre s annak lakóira? Tudjuk, hogy a csillagászok már megfeleltek erre a kérdésre általánosságban. A geológusok is, kik széles vonásokkal jellemezték bolygónk történetét mióta élet jelent meg rajta, kifejezést adtak véleményüknek. Valóban elég pontos tudományos adataink vannak immár arra, hogy okoskodjunk s hogy belőlük következtetéseket vonjunk le, a nélkül, hogy azokat merésznek vagy vakmerőnek lehetne bélyegezni. És itt most röviden le fogom írni, mily uton várják a tudósok a világ végét — mondom a végét, mert azt már tudjuk, eddig minő változásokon ment keresztül, ha nem is azon időtől kezdve, midőn még ködös állapotban volt... de legalább azóta mikor bolygó let. Ez időszakkal a csillagász elhagyja földünk történetét s a geológus kezdi tanulmányozni azt.

A csillagászok eszméi szerint a föld kivált a nap-ködből (nebula solaris), s mintán egy ideig „miniature nap“ volt, elkezdett kihűlés révén sűrűsödni. Melegét veszítve a térbe való kisugárzás közben, a tüzes golyót szilárd, fekete kéreg vette körül. A szilárd kéreg ezután ugy szerepelt, mint a belső, olvadt tömeg kisugárzásának akadálya, mert a szikla rossz, gyenge melegvezető. Már ekkor a nap lett az egyedüli hőforrás, amely a föld felületét ellátta.

A megye csak fogalom lett így, melyet átfogott még a régi nimbus, melyre reménykedve néztek a bus magyarok.

Most ezt a nimbust tépte meg a megyék ura és látható feje a belügy-miniszter.

Komjáthy Béla szélső ellenzéki képviselő, a pénzügyi bizottság ülésén megkérdezte a minisztert, nem szándékozik-e gondoskodni arról, hogy a tüztkár ellen való biztosítás kötelezővé váljék s hogy esetleg nem vehetné-e az állam kezébe a dolgot?

Erre először Matlekovics Sándor válaszul s nézete szerint adminisztrációnk még sokkal gyöngébb semhogy elérkeztünk volna ahhoz, hogy ezt a reformot megnyugvással életbe léptethetők. Perczel miniszter pedig minden kétséget kizáró módon mond ítéletet az adminisztráció felett, mert szerinte a mai közigazgatási szervezetben nincs elég garancia arra, hogy az állami érdek szem előtt tartása minden körülmények között megtörténhessék.

Tehát már nem is megbízhatók a megyék és törvényhatóságok?

Rövid 31 év s milyen változás! Ugyan mi tette így tönkre az adminisztrációt?

Nem hihetjük, hogy általánosan értette volna a miniszter az adminisztrációról, hogy megbízhatatlan. Régi, nagy multu családok nevével viselőik ülnek szanaszét a megyei főbb hivatalokban, lehet köztük

sejletes ember is, de nem lehetnek megbízhatlanok általában.

Vagy nem az emberekre, hanem az adminisztrációs eljárásra, rendtartásra ezélt az a miniszter szava? Ezen javíthat, tőle függ.

A megye ugy sem bírna már valami nagy erőt, vagy leküzdhetlen akadályt állítani az újabb reformterv elé, sőt ha jó volna, az szivesen is látná. De segíteni is tartozik a miniszter a bajon, ha már észrevette, sőt el is ítélte.

A közigazgatás igen fontos ügyeket intéz, melyek közül akárhány van olyan fontos, mint az árva kassa, vagy a biztosítási tőke. Ha ez utóbbit az előbbinél néhol tapasztalt bajok miatt nem meri a miniszter az adminisztrációra bízni, miért biz rá akármit?

Csak legujabban is éppen a közigazgatás nyakába lett szóva az annyira fontos anyakönyvvizetés is. Ez csekélyebb dolog a tűzbiztosításnál?

Ellenzéki ember sohasem nyilatkozott volna ilyen keményen az adminisztrációról, mint a miniszter tette, pedig az ellenzékinek volna miért orrolni a közigazgatásra, míg a kormányban kellemes emlékeket ébreszthetne.

Azt hisszük, ez a miniszteri nyilatkozat bevezetés egy újabb megyei reform javaslatához. Biz az sok dologban nagyon el kelne, különösen pedig ott, hogy az

A szilárd kéreg képződése után a légkörben szétterjedt vízgőzök megsűrűsödtek lassanként s így aztán víz gyűlt össze a felület első alacsonyabb helyein. Így alakultak az első óceánok, amelyekben az élet hamar megnyilatkozott legalacsonyabb szervezett alakjaiban. Mi-alatt ezek az alakok tökéletesebb típusokká fejlődtek egyenletesen elterjedve a földtekén: a föld hűlése folyt egyre tovább; ráncok támadtak a földszínen, az összehuzódás következtében, belső tevékenysége pedig szünetek után a különböző tájakon vulkanikus kitörésekben nyilvánult. A föld körvonala ilyenformán jellemzősebb lett a hegyek emelkedése s az első óceáni mélyedések következtében. Valószínű, hogy a növényzet akkor jelent meg az első kontinenseken, melynek hőmérséklete bizonyára meleg övi tropikus volt. De a föld körvonala, külső felületalakulása nem csupán a kéreg összehuzódásától függ, hanem a légköri tényezők pusztításától is. Míg az összehuzódás vízszintes ránczolódasok vagy a rétegek függőleges lemelýedési bolygónk jelentékeny részeit fölemelték vagy lenyomták, a légköri tényezők pusztítása az ellenkező hatást hozta létre, mióta t. i. az eső, jég s a hőmérséklet váltakozása a sziklákat szétzúzta és porrá törte, mely aztán a kéreg mélyedéseibe került s halmozódott föl. Következésképpen az összehuzódás nyomatékossabbá teszi, vagy legalább ebben, vagy abban a formában megőrzi, főtartja a felület domborulatait, melyeket a légköri tényezők elmosni igyekeznek. E két egymással küzdő tényező munkássága adja meg a földteke alakját bármely adott pillanatban.

A geológusok idők folyamán összehuzódás

hozta létre a hegylánczokat... az első hegyek, melyek oly magasak voltak, mint a mostaniak, nagyrészt eltűntek légköri befolyások következtében; csak egyes töredékek maradtak meg, melyeket a geológia fölismereni képes... A hűlés folyamán az egyes éghajlatok keletkeztek s a gerinczeten állatokat magasabb szervezetek váltották föl: halak, hullók, madarak, emlősök végre az ember. Az ember még nem jelent meg a föld színén, midőn a Pyrének, Alpések és Kárpátok keletkeztek. Ezek ugyanazon hegylánczolat részei, amelynek domborulatai nagyrészt megmaradtak, amennyiben a legujabb láncz volt, melyen az idő tehát legkevésébbet változtatott. A meddig az összehuzódás tartani fog, lesznek hegylánczok, jelentékeny domborulatok, szárazföldi tömegek s következképpen a vizek könnyű, akadálytalan lefolyása a tengerekbe. Azonban, mihelyt a hűlés révén a föld kerébe elég vastag lesz és szilárd arra, hogy a széltilben való ránczolódas megszűnjék, hegyek többé nem fognak alakulni s mivel csak a légköri tényezőnek fognak működni (jég, hó, eső, hőmérséklet változás) a föld felülete lassanként egyenletessé, vízszintesé alakul. Akkor az óceáni medencék megtelése, valamint a lejtők hiányában beállandó vízvesztéglés következtében, a vizek nem folyhatván a tengerbe s a szárazföld tömeget szerte fogják szakgatni kisebb-nagyobb csatornákkal, valóságos szigettengerré. Ekkor ugyan nem lesz nagyobb a vízfelület a földön, mint jelenleg, de máskép lesz elosztva a föld felületén. Semmi sem mutatja azonban, hogy ekkor a távol jövőben, t. i. az élet le-

adminisztráció ne szolgáljon egyebet csupán csak azt, amiért fizeti és fenntartja az ország, a közérdeket, mely mellett még csak ne is ismerje a pártkérdést és az ennek tehető szolgálatait.

Igy mindjárt megbízhatóbb lesz.

P—y.

Városi közgyűlés.

Székesfejérvár törvényhatósága ma délelőtt tartotta szeptember havi közgyűlését.

A közgyűlésen, ha nem is túlságosan sokan, de elegendő jelen, amit valószínűleg az idézett elő, hogy a tárgysorozatban a vízvezeték sokat vajudott kérdése is fül volt véve.

Dicsőretére legyen mondva a közgyűlésnek, alig akadt ellenzője a vízvezetéknek. A polgármester erre vonatkozólag igyekezett is e kérdést minden irányban megvilágítani s olyan modorban ismertetni, hogy azt városatyáink valamennyien megérthették. Erdemileg nem is támadta senki. Egy-két közbeszólásban nyilatkozott meg a vízvezetékkel ellenző városatyák ellenvéleménye, a mely azonban teljesen értéket vesztette *Dieballa* György szakértői tartalmú beszéde alapján. Csak az volt a kár, hogy ez a hatalmas beszéd, nem lévén figyelembe vehető ellenzője a vízvezetéknek, olyan formán tünt fel, mint a verebekre való ágyuzás. No, de mindennek vége van, vége lett ennek is, és a közgyűlés elhatározta a vízvezetéknek vállalat utján leendő létesítését.

A közgyűlést különben kevéssel 9 óra után nyitotta meg báró *Fiáth* Pál főispán.

Elnöklő főispán mindenekelőtt a belügy-miniszteriumnak leiratát ismertette, melylyel leküldi a Felsője leiratát a hozzáintézett részvételre.

Azután beszámolt, hogy lécsben a polgármesterrel és *Gremsperger* István biz. taggal jelen voltak a város képviselőiben a temetésen.

A jövő havi közgyűlést október 31-ére tűzték ki.

Azután *Tóth* István főjegyző felolvassa a

hetetlenné válik a földön. Mindazonáltal bár a víz és levegő, a lényeges élet elemek nem fognak hiányozni s a beállandó hideg egyrészt változást fog előidézni az életmód dolgában, másrészt az élők egy része mindenesetre elpusztul. Dollo ur, a tudós brüsszeli professzor, kitől e cikkünk számára több dolgot kölcsönvettünk, azt a kérdést veti föl, vajjon nem érte-e el már az imént vázolt jövőendő állapotot valamely más bolygó? Mars a mely a mi naprendszerünkben való, ugymond a tudós tanár, immár elérte.

Mi lesz földünkkel, ha elérí ezt az állapotot, amelyben most a Mars van? A helyett, hogy folyékony magból és kéregből állana, mint most, tökéletesen szilárd tömegű leendő. Óriás hasadékaiba vizet, levegőt, egyaránt el fog nyelni. És nem fog nehezen menni mert amint a tapasztalás mutatja, ehhez elég lesz, ha csak harmadrésznyire lesz oly likacsos és szárad-résznyire lesz úgy telve hasadékokkal, mint a gránitok, melyek most át meg át vannak szelve keményebb szikla millió meg millió érvel. ezeket a hasadékokat, melyeket akkor majd nem tölthet be föld mélyéből előtölülő olvadt anyag víz fogja elárasztani... Ha addig lehetséges volt is, ekkor bizonyára meg kell szünnie, minden életnek. És azután? Akkor a hasadékok megnövekednek, a föld darabokra törve szerte fog hullani, mint valami meteor-eső a térben. A hold felületén észlelt repedések, a földünkre hullott meteor-kövek mind azt mutatják, hogy ez a sors vár földünkre. Rövidre fogva ezek azok a phasisok, melyeken a föld keresztülment s melyeken még ezentúl kell keresztül mennie.

királynak szózatát, a melyet a közgyűlés tagjai állva hallgattak meg.

Havranc József polgármester indítványára a közgyűlés 1000 koronát ajánl föl a királyné szobrára. Egyuttal ajánlja a polgármester, hogy a gyűlések is a polgármesteri irodában tésenek le.

A vízvezeték.

Majd rátértek a vízvezeték kérdésére. *Lipcsy* Lajos felolvassa a polgármesternek erre vonatkozó közmert jelentését, melyet a tanács is magáévá tett.

Havranc felszólal és lelkesen ajánlja a vízvezeték, melynél nagyobb alkotást ez a nemzedék nem létesített s a mely az egész város életét át fogja alakítani, mert ennélkül haladásról nem lehet szó. Az évekig vajudó kérdés most már a különböző szakértői vélemények alapján a megvalósítás stádiumába lépett. Kéri kimondani, hogy építtesse ki a város a vízművet vállalkozóval. (A maga részéről szívesen venné, ha a város építtetné ki, mert ez jó jövedelmező vállalat lenne. Sajnálatlaltal említi azután fel, hogy olyan nehéz ebben a városban valami nagyobb alkotást kivinni, pedig ha a vízvezeték létesítik, éppen ennek a mostani közgyűlésnek örök dicsősége lenne.

Antal Ferencz: Ha pedig nem sikerül örök időkre szegylene lesz. (Zajos ellentmondások.)

István. Nagyon sajnálja, hogy ilyen közbeszólást kell hallania akkor, midőn éppen a most felolvasott jelentés világosan feltűnteti, hogy a kiépítés a vállalkozó terhére fog történni. Ajánlja javaslatának elfogadását. (Általános helyeslés.)

Felkiáltások: Elfogadjuk! Elfogadjuk!

Dieballa György. Hosszasabban beszél a vízvezeték létesítése érdekében. Statisztikai adatokkal s tudományos magyarázatokkal kelt a vízvezeték védelmére.

Dr. Saára Gyula. Jogi szempontból bírálja a javaslatot és minden kétely eloszlatása végett kéri körvonalaztatni, hogy ha a vállalkozó a 4. pontban körülírt vízmennyiséget nem tudná kiszolgáltatni, ugy a városnak a 6-ik pontban körvonalazott kötelezettsége nem fog fenn.

Havranc polgármesternek nincs semmi kifogása e módosítás ellen.

Dr. Kuthy. Körvonalaztatni kívánja, hogy a vállalkozó 50 év múlva egész jókarban adja át a vízvezeték berendezését a városnak.

Főispán. Fölteszi a kérdést, vajjon elfogadják-e a bizottság, hogy a vízvezeték vállalat utján létesítsék?

A bizottsági tagok egy-kettő kivételével elfogadják.

Pénzes. Felszólal az ellen, hogy a nagy adóterhetek ismét szaporítsák. Hivatkozik *Bürgermeiszterre*, hogy az aszal völgyben soha nem lesz elegendő víz. (Általános derűltség.) *Pénzes* kéri, hogy névszerinti szavazást rendeljenek el.

Főispán. A szavazás már megtörtént, és ő abban egészen a törvénynek megfelelőleg járt el.

Laufenauer. Nincs ellene a vízvezeték létesítésének. A vízmű 334 ezer forintba fog kerülni. Ennek 50%-át szavatolja a város, ami 16 ezer forintot tesz ki. De biztosítani kell magunkat, nehogy hiába fizessük ezt az összeget. *Saára* módosítását pártolja.

Weisz *Aron*. Azt szeretné tudni, hogyha 500 ezer forintba kerül, akkor is garantirozza a város az 50%-ot?

Havranc. Ez a költségvetés alaposan föl van számítva. Kerülhet valamivel kevesebb vagy többbe, de olyan nagy különbséget nem állhat elő.

Weisz. Azt kívánna, hogy mondja ki a közgyűlés, hogy szavatosságot csak a költségvetés összegéig vállal a város.

Dieballa. Pártolja *Weisz* indítványát. Legyen beleve a feltételekbe, hogy szavatol „amennyiben az előirányzott összeget túl nem lépi.”

*Havranc*nek nincs ez ellen kifogása. De szerinte a feltételekben benne van ez is.

(*Weisz* mással beszélget.)

Havranc. *Weisz* ur! Ha felszólalt aján-

dékozzon meg legalább annyi figyelemmel, hogy ide hallgasson!

Tóth *Arthur*. Talán itt is schlussokat kötnék! (Viharos derűltség!)

Havranc a kérdéses pontokat olvassa fel. *Füttler*. Módosítással ajánlja, mondják ki a feltételben, hogy *legfeljebb* 334 ezer frt lehet a költség. Némi kételyei vannak az építési feltételekre vonatkozólag is, mert a *Rumpel* és *Waldeck* cégnek, ha nem ő nyeri el az építést, visszajár az eddig kiadott költsége a 10 ezer forint. Ezt a költségek közé vegyék fel. De kellene a magán bevezetésre is kulcsot találni, nehogy vállalkozók, jogosulatlanul magas árakat kérhessenek.

Havranc. A 10 ezer forint benne van már a költségekben. De benne van az is, hogy a magán fogyasztásra vonatkozó bevezetési díjakat is tartozik ajánlatába a vállalkozó felvenni.

Főispán kimondja, hogy a részletes tárgyalás során több módosítás fogadtatott el, a melyeket újból lelemlt. És ezzel az ügy le-tárgyalását jelenti ki. — A bizottsági tagok éljenzése mellett zárták be a vízvezeték ügyének első, fontosabb határozatát.

Próbb ügyek.

Tóth főjegyző ismerteti a Sörház- és Kalló-malom bérbeadásának feltételeit. Kikiáltási ár 3600 frt. Egyben kimondják, hogy ezentúl a csatornát a város tisztíttatja.

Almássy nem venné el a csatorna tisztítást, mert a molnár érdeke kívánja, hogy jól tisztítsa.

Havranc nagyobb biztosítékot lát abban, ha a város takarítja a csatornát. Kéri a tanács javaslatának elfogadását. — Elfogadják.

A csapatkórház járdájának kiépítésére vonatkozólag elhatározták, hogy eleget tesznek a város régebbi kötelezettségének.

Pállfi: A befásításról tesz említést s kéri kimondatni, hogy a kaszánya előtti sétány meghosszabbíttatik.

Lassits *István*. Azt ajánlja, hogy az utcáseprekre alkalmával összeseperit földet kell odahordatni a csapatkórház melletti árok betemetésére, a helyett, hogy a mint látjuk egyes házakhoz hordják be a földet.

A tanács javaslatát fogadják el.

Lipcsy *Lajos* jegyző felolvassa a tanácsnak a földönárlókra vonatkozó szabályrendeletét.

Dr. Saára *Gyula* arra kéri a közgyűlést, hogy a kiskereskedők érdekében ne engedjék meg a vasárnap délelőtti árusítást.

Tóth főjegyző állítása szerint a közgyűlés ezt már régebben elhatározta. Ezeknek a földönárlóknak ettől függ az existenciájuk.

Pollák szintén azért szólal fel, hogy a vasárnapi árulástól tiltás el a földönárlókat, mert ezzel a kereskedőket nagyon megrontják. (A ha a házalásokat betiltják, nem szólal fel a vasárnapi árulások ellen. Mert a vasutnál is mikor kifizek a munkásokat, már sok árusító várja őket. Erinti a piacci elrendezést is, és felszólal a mai elrendezés ellen.

Reé főkapitány kijelenti, hogy ez a földönárusítókra vonatkozó szabályrendelet már megfordult a kiskereskedőknél s azok semmi panaszt nem emeltek ellene. Kéri a javaslatot elfogadni.

Dr. Saára tiltakozik, hogy megengedjék a földönárlóknak a vasárnapi árulást, mert kereskedőink érdekét nagyon érzékenyen sérti. Olcsóbban is vehet a szegény ember a kereskedőtől, mert a földönárusítók ismét elárusítók. Kéri indítványának elfogadását.

Havranc szavazásra bocsátja a kérdést. Mellette szavaznak 11-en. Nagy többség tehát elveti a vasárnapi árulási engedélyt s ez irányban a szabályrendelet módosítandó.

A városi tanácsnak a Sas-utca rendezésére vonatkozó előterjesztését, melynek költségét 5512 frtra előirányozták, a melyből azonban 2020 frt megtérül, elfogadják.

A megyei közkórház telkének megszerzése tárgyában a törvényszéknél megindított kisajátítási eljárás folyamán sikerült a felekkel egyezséget kötni. A telkekért 70 krt fizetnek □ ölenként, összes kisajátítási összeg 6197 frttot tesz ki.

A székesfejérvár-bicskei vasut részére

megszavazott 50 ezer forint még bent levő második részletének kifizetése tárgyában vita indult meg, de a polgármester felszólalására elhatározták annak kifizetését.

A felsővárosi új iskola-tanerőkkel leendő ellátására vonatkozólag a tanács javasolja, hogy mondják ki, hogy ott egy vezető-tanító, két tanító és egy kézimunka tanítónői állást fognak szervezni.

Tóth főjegyző felolvassa a polgármesternek a színház kezelésére vonatkozó előterjesztését, melyben javasolja, hogy 9 tagú bizottságot válasszanak a törvényhatóság tagjai közül, a kiket bizzanak szünügyi szabályzat kidolgozásával s a jövő évi színi évad előkészítésével. Kéri azt is kimondani, hogy a színházat soha semmi célra ingyen ki nem adják.

Hübner Károly ajánlja, hogy a szünügyi bizottságba a polgármester elnöke mellett választassanak be a főkapitány, főmérnök, továbbá a következő bizottsági tagok: Fittler Béla, Fanta Adolf dr., Rádai Lajos dr., Tóth Arthur, Lauschmann József dr. és Pápai N.

A kijelölteket megválasztják.

Bemutatták az 1899. és 1900. évekre tervezett utadó költés-é-é-irányzatot, melyet négy százalékban állapítottak meg.

Madaras Lipót lemondott az aggintézeti bizottság elnökségéről, a mely tisztségre Grem-spberger Istvánt választják meg.

Tudomásul veszi a közgyűlés a miniszter leiratát, melyben tudatja a város közönségével, hogy a polgármester által a villamos vasút ügyében kibocsátott hirdetményét, melyben a polgármester hatáskörét tullepte, — megsemmisíti.

A tüzoltó egyesület ez évben üli meg 25 éves jubileumát. Nincs pénze s mintán mégis mulatni szeretne, 400 frtot kér a várostól. Mert sok a pénzünk megszavazták.

Végül a millenium emlékére alapított ösztöndíjakat adták ki. Egyiket *Neprossel*, a másikat *Csekő* Nándor kapta.

A közgyűlés fél egy órákor ért véget.

Szalkai.

Hozzá tehetnénk: „Van-e, ki e nevet nem ismeri? mert valóban alig lesz ma holnap az országban város, a hol ezt a jeles directort nem ismernék.

Mi már megirtuk róla véleményünket, de a „*Székesfejérvár és Vidéke*” érdeme, hogy ezt a speciális directort még hivebb világitásba állítja elének. A nevezett lap ugyanis a „Zala” cz. lap utolsó számában felfedezte a kanizsaiak következő panaszát:

„A rendőrfőkapitány már a mult szezonban jóelőre biztosította Szalkay szinigazgatónak a nagykanizsai állomást. Nem keressük, mi készítette őt erre, elég, hogy így történt. A szintársulatnak már e hó 15-én kellett volna az előadásokat városunkban megkezdeni, és Szalkai október hó 1-én be is vonul Székesfehérvárra. Mi pedig, ha színházba akarunk majd menni, eljárunk Gelsére, Légrádra, vagy Kis-Komáromba, mert ezekre a helyekre nagyon kellemes és olcsó is az esti vasuti összeköttetés. Hogy Szalkay nem jött, azért szót sem emelnénk, de nem jöhetett miatta más se. Ez baj. Ebből anyagi veszteség is háránlik magára a városra. Meg osztották a közönséget a műélvezettől, ezenkívül a közönség sorában is sokan szenvedtek anyagi károkat.”

Ezt a hirt bizonytalán ámulva olvassa a közönségnek az a hiszékeny része is, a mely már sajnálkozni kezdett Szalkain, úgy fogván föl a kérdést, hogy azért jön a nyakunkra ilyen kelemetlen időben az igazgató, mert nincs hova monjen. Ezzel ültette fel a színi bizottságot is, a mely e hazugságnak felülve, engedte be szerződés ellenére a városos.

Megtudjuk most már a „*Székesfejérvár és Vidéke*” leleplezéséből, hogy Szalkai miképen

tervelt s láthatjuk, micsoda szégyenteljes kicsinyiséssel viseltetett Székesfejérvár iránt.

A mult évben valósággal egy falukra való trüppal vonult be Székesfejérvárra s társulata gyöngeségének hite megelőzte őt. Egyik rossz előadás a másikat érte s csakis a helybeli sajtó támogatásának s annak, hogy időközben társulatát egy-két új taggal megerősítette, köszönhette azt, hogy Székesfejérváron jó üzletet csinált. *Elment innen 7—8 ezer forint tiszta nyereséggel*, mint egy évtized óta nem ment el innen directur. Szóval olyan anyagi eredményrel jutalmazta őt a székesfejérvári színház, a milyennel nagyobb város, az ő társulatánál négyszerte erősebb társulatokat sem jutalmaz.

Azt hitte volna mindenki, hogy a köteles hála érzetével jön most hozzánk s rajta lesz, hogy kárpotoljon bennünket azért a sok jóindulatért és elnézésért, a melyben a mult évben társulatát részesítettük. És bizonyosan nem is bánta volna meg!

Csak hogy nem így történt!

Még a tavaszon valamikor neszét vette, hogy Sopron szintársulatot keres és három hónapra ingyen színház, szubvenció és bérletekben nyolcezer forintot biztosít az igazgatónak. Ez az ajánlat elvakította a kapzsi Szalkait.

Előbb megpróbálta kéréssel, hogy egyeznék bele a város abba, hogy januárban Sopronba mehessen. *Havranek József* polgármester azonban határozottan kijelentette, hogy ebbe bele nem egyezik, miután éppen január 1-étől kezdődik nálunk a színiévad.

És Szalkai? Nagyon nevetett bizonynyal erre az üzenetre, mert ez elutasítás dacára megkötötte Sopronnal a szerződést s már a nyáron át diszes levélpapirjai a felvidék népével büszkén tudatták, hogy Szalkai Lajos a „*Sopron—Székesfejérvári színházak igazgatója*.”

Még segítségére jött az is, hogy itt nálunk elkallódott a szerződés és az utolsó percekben, mikor előkerült azzal védekezett, hogy ő a polgármester levélben tett ígéréteiben bízva nem nézett színház után, a november 15-ig terjedő időt nincs a hol eltöltse, *kénytelen* bejönni.

Beeresztették, azt hitték az intéző urak ő miattuk tönkre menne máskülönb Szalkai. És ime most kiséül, hogy nem csak lett volna hová menni de sőt mi több *kötelessége is lett volna Kanizsára bevonulni*.

Még reá térünk erre a manipulációra, most csak azt jelezük, hogy városzerte rendkívüli nagy felháborodást keltett Szalkai perfid eljárása. *Az előkelők körökben elhatározták már, hogy januárig nem mennek színházba*. Egy nagy befolyású uriember pedig, a ki egyike volt mindég a legbuzgóbb színpártolóknak, határozott ígéretek veszt ismerőseitől, hogy a város tekintélye érdekében tartózkodjanak a színház látogatásától, mert ha törvényes uton nem, így kell megbüntetni azt az embert, a ki egy város közönségével olyan kicsinylő módon bánik el, a hogyan egy uriember az insával nem tesz.

Es Szalkai majd az üres nézőtér előtt játszva megtanulja tisztelni azt a közönséget, a melynek hála helyett így fizetett.

F. GYELMEZTETÉS.

A jövő hó 1-ével a »Fejérmegyei Napló« új évnegyedbe lép, miért is felkérjük lapunk előfizetőit, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani

sziveskedjenek, nehogy a lap küldésében fennakadás történjék.

Kérjük egyuttal a hátralékban levőket is, hogy hátralékaikat minél előbb rendezni sziveskedjenek.

A KIADÓHIVATAL.

ÜJDONSÁGOK.

— Az *Öltáregyesület* rendes havi sztmiséje okt. 2-án a legközelebbi vasárnapon d. e. 10 órákor a szeminárium templomban fog bemutatni a Mindenhatónak; az egyesület választmányi ülése pedig a jövő kedden, október 4-én d. u. fél 5 órákor fog megtartani.

— *Gyémántmisés püspök*. *Sujánsky* Antal püspök és nagyprépost ma reggeli 9 órákor mutatta be az esztergomi káptalan tagjainak segédkezése mellett gyémántmiséjét. A főkapitán, a papság és az esztergomi katolikus kör testületileg tolmácsolták a közszeretnek örvendő püspök előtt jó kívánataikat. A jubiláns a gyémántmisét megelőző napokat teljes visszavonultságban, a lélek gyakorlati közt óhajtott eltölteni s ez okból a tisztelgések csak csütörtökön és pénteken fognak történni.

— *Vörös kereszt egyesület*. A magyarországi vörös kereszt egyesület székesfejérvári fiókja választmányi ülést tartott tegnap délután. Tárgya volt a központ leirata ő Felsége, Istenben bologult Erzsébet királynő szobrára az egyesület körében leendő adakozás. Elhatározatot, hogy gyűjtő-iveket fognak kibocsátani, hogy minél nagyobb összeg jöjjön össze. Aláírhatni: *Havranek József*né, *Lichtneckert* Antalné, *Fittler* Béláné, *Fügl* Karolin urhölgyek és *Wertheim* Pál ur ivén. *Havranek József* jelenti, hogy a házipénztárban őriztetik egy tétel még a boszniai okkupáció ideje óta, mely azóta 3000 frtra szaporodott kamatai által; azt véli, hogy ez összeg maradjon továbbra is a helybeli fiók rendelkezése alatt, míg kamatai évenként a központ vagyonához legyenek csatolandók. Tudomásul vétetett.

— *Közigazgatási ülés*. A város közigazgatási bizottsága tegnap d. e. 10 órákor ülést tartott a városház nagytermében. Elintézését nyertek a többek közt: Arvaügyi fellebbezési bizottsági tagoknak megválasztottak dr. *Lówy* Károly és dr. *Eisenbarth* Károly. Fegyelmi választmányba: rendes tagnak dr. *Pálffy* Károly, póttagnak dr. *Eisenbarth* Károly. Utadó feladatok bizottságba dr. *Lówy* Károly választott meg. *Peik* Gézának kivételes nősüli engedély adatott. Felolvastattott a kereskedelemügyi miniszter átirata, mely szerint a Székesfejérvár-sárbogárdi vasuti részvénytársaságnak a Székesfejérvártól-Bicskéig építendő helyi-erdeki vasut-vonalra az építési engedélyt végleg megadja.

— *Kinevezés*. *Rieger* Gyula apátfalvi, esztergomi községi állatorvos a vadli járás hatósági állatorvosává nevezte ki Fejérmegye főispánja.

— *Tanító gyűlés*. A fejérmegyei községi tanítók tegnap és ma tartották meg rendes közgyűlésüket a megyeköz nagytermében *Szirbék* József elnöke alatt. Meglátogatta ülésüket br. *Fiáth* Pál főispán is, ki támogatást ígért a tanítók ügyében. Az igen szép számú közgyűlés pótlólag megválasztotta: *Welinszky* Ferenczet főjegyzőnek, *Lambert* Vilmost aljegyzőnek, *Danis* Bélát könyvtárosnak, *Hoffer* Lajost ellenőrnek; a bizottságban megüritelt tagságokat pedig

Macskássy Rózsa és Óváry Varga Dániellel töltötte be. Tiszteletbeli elnöknek Dr. **Kuti József** főreljáró igazgatót választotta meg. Az alapszabályokon számos és lényeges módosítást tett. Ez sok időt vévén igénybe az utolsó napon megtartatni felvett két felolvasás elmaradt. Lapunk jövő számában részletes értesítést adunk az ülés lefolyásáról.

— **A csákvári földmives-iskolában** az új tanfolyam f. évi október hó folyamán megnyitandó lévén, mindazok, kik abba felvételt nyújtanak, felhivatnak, hogy kérvényeiket október hó 11-ik napján délelőtt 9 órakor az iskola helyiségeiben személyesen mutassák be. A felvételi feltételek: Betöltött 17 éves életkor. Erős, egészséges testalkat. Jó erkölcsi magaviselet. Irni, olvasni tudás. Csakis egyszerű földmivesek vételnek fel. A tanfolyam 2 évig tart, mely idő alatt a tanulók gróf **Eszterházy Miklós** Móríczi költségére, ruházaton kívül teljes ellátásban részesülnek. A tanulók évi 35 irtnyi díjazásban részesülnek. A felvett tanulók a tanulási órákon kívül az összes gazdasági, szülőzeti és kertészeti munkákban résztvenni kötelesek. Részletes feltételek megtudhatók a földmives-iskola igazgatóságánál, Csákvárott.

— **Vörösmarty ünnepély.** Tegnap este kedvező enyhe idő mellett ment végbe a déli vasutak gépműhely munkásai által rendezett hódoló ünnepély. Az ünnepélyt sokan hiénzték végig példás rendben, csak épen azok hiányoztak, kik leginkább oda valók lettek volna t. i. a **Vörösmarty-kör** tagjai. Igen csinosan adta elő **Orbán Ferenc** emlékbeszédét. Nem elég szerintünk nagy suttymóban koszorút csempészni a költő király szobrára, hanem oly módon, mint a tegnapi ünnepelő, kell a nagyközönség jelenlétében megemlékezni emlékééről. Ez felelőleg hat a közönségre; míg a titkos koszoru letetés azt a benyomást teszi reá, mintha ünnepélyességgel uraknak megjelenni a szobornál legalább is röstelni való dolog lenne.

— **A néger ur.** Az utóbbi napokban általánosan feltűntetett egy néger ur megjelenése városunkban. Nos ez a néger ur nincs itt többé. Berugásai és szerelmes szíve miatt gyakran fel kellett járnia a városházára, hol ezt a specialitást nem tudták kellőleg méltányolni, s ma kénytelen-kelletlen eltávozott Budapest felé.

— **Változás a postán.** A helybeli kir. posta- és távirtda hivatal távirtda osztályánál folyó évi október hó 1-től 1399. évi márczius hó 31-ig terjedő időközben, a táviratok felvétele, a távbeszélőn a helyi beszélgetések kapcsolása, valamint a helyközi (interurbán) távbeszélő beszélgetések elfogadása reggeli 7 óra helyett, reggeli 8 óratól eszközöltetik Egyebekben a jelzett osztály hivatalos órái változást nem szenvednek.

— **Megint fa pusztítás.** **Nemeth Imre** Farkas pusztai teljes kocsis a Símor-téren kidöntött kocsiájával egy fiat. Ezért 2 forint pénzbírságra ítéltetett, s egyuttal, ami igen helyén való is 3 forint kártérítésre.

— **Halálos szerencsétlenség.** Várpalotán a **Zichy** grófok birtokán tegnapelőtt **Zichy Vladimír** gróf roko.ával **Schell** báróval kün voltak szarvas leszen. A hajnali szürkületben egy isztiméri paraszt ember, amint az általa lopott fával terhelten az erdőből kifelé igyekezett a leszen álló **Schell** báró felé közeledett, aki a sötétben nem ismerhette fel a közeledő alakot s szarvasnak vélvé rálőtt. A szerencsétlen embert a lövés úgy találta, hogy egy jaji kiáltás nélkül holtan rogyott össze. Természetes, hogy a végzetes lövés **Schell** bárót magát is rendkívül kinosan érintette. — A végzetes vadászat részleteiről legközelebbi számunkban fogunk bővebben referálni.

— **Felmondott rendez-vous.** **Egyed** András uram csász volt a Zichylyigetben s mint ilyen, jogos lakója a kicsi csőszházikónak. Amde már régóta gyanus volt az ő viselkedése, mert házikójában a rendőrség hivatalosan üldözött légyottok megtartását sejtette. Tegnapelőtt végre lehullott a lepel titkos helyről. Ott érte egyik vakmerő rendőrünk a már 30 tavaszt átélte **Meszlényi Lidi** babatünder egy alig bajuszosodó fiatal Don Juannal. „Egyed kend mehet! De előbb 3 napig ilhet!” — Ez a rendőrség ítélete. Most kíváncsian várják, kit hoz balvégzete a Zichylyiget kis házikójába fősősöznek. Lidike pedig ül bús 2 napot.

— **Katonaszökevény.** **Schmidt** Gusztáv honvédzenekari őrmester valami kibágásért le lön fokozva és ezenkívül 21 napi fogházra ítéltetett. Az ítélet elől azonban megszökött s csak a minap tudták Móórott nyakon csipni. Ma már elmélkedhetik tettének következményein.

— **Sebes hajtás.** Általános a panasz, hogy bérkocsisaink rossz lovakkal rendelkeznek s mégis napirenden van megbüntetésük sebeshajtás miatt. Ennek oka valószínűleg a borgöz. **Simon** István 11. sz. egyfogatu bérkocsis berugott állapotában eszeveszetten hajtotta lovát, miért 5 frt bírságra ítéltetett.

— **Állatkinzás** **Schmelzer** Jakab vásártéri lakos, lókereskedő oly brutálisan verte botjával lovát, hogy közmegebotránkozást okozott. A rendőrség 5 frt bírságra ítélté.

— **Uj pénzek.** A pénzügyminiszter a jövő évben következő pénznemeket fog kiveretni: 5,000.000 drb bronz 1 fillérest 5000 korona értékben; továbbá 5,000.000 drb 2 fillérest 1,000.000 korona értékben; ezenkívül 200.000 drb arany 10 koronást 2,000.000 korona értékben és végül 810.000 drb 20 arany koronást 16,200.000 korona értékben. Mindössze 55,010.000 darabbal fog a forgalom növekedni, mi 19,250.000 korona értéknek felel meg. A mult évben kiverett pénznemek értéke 20,639.076 korona, az 1897. évben 20,321.054 korona volt, a két utolsó és a jövő évben eszerint több mint 60,000.000 korona került, illetve került forgalomba.

— **Verekedések.** **Vinczai** István rácz-utca 45. sz., **Vinczai** Ignác rácz-utca 41. sz. alatti lakosok berugott állapotban étkelen lármát csaptak a Ponty vendéglő előtt, sőt csakhamar össze is verekedtek. Az elősiető rendőrnek persze hogy nem engedelmessétek sőt nevüket is eltagadták. Ezért **Vinczai** István kétszer 5 írtára, esetleg 2 napi, **Vinczai** Ignác, pedig háromszor 5 írtára esetleg 3 napi elzárásra ítéltetett.

— **Apró hirok.** **Kovács** Géza kápolnás-nyéki irnokot Szent-Mihály község előjárósága segédjegyzővé választotta egyhangulag. — **Iszanka** Lászlóné pátkai birtokán több eseléd sertés-óla tüzzel játszó gyermekek által felgyújtva leégett. A kár 50 frt, mely biztosítás hiánya miatt nem térül meg. — F. hó 24-én éjjel **Sidi** Mihály seregélyesi lakos egy sertés óla és takarmány kazajja elégett. Ez sem volt biztosítva. A kár mintegy 100 frt. — F. hó 17-én **Horváth** Antal ráczalmási lakos, szobájában egy czukorspárgára felakasztotta magát. Tettének oka ismeretlen. — **Vörös** Imre nagyhantosi 26 éves rovott előéletű nap-számot a budapesti kir. törvényszék lopás büntette és közbiztonság elleni kihágás miatt összesen 8 havi börtönrre, 10 frt pénzbírságra és 1 évi hivatalvesztésre ítélté. Az ítélet jogerős. — **Sáfrány** János, **Müller** Károly, **Gergy** Nikolo helyben lakó bolgár paprika árulókat a rendőrség verekedés miatt 1-1 napi elzárásra és 5-5 frt pénzbüntetésre ítélté. **Sáfrány** János büntetését pedig még egy nappal megtoldotta.

— **Végtárgyalások.** A székesfejvári kir. törvényszéknek a jövő hónapra a következő bűnügyi végtárgyalások vannak kitűzve: október hó 1-én **Botka** Endre és társa lopás és orgazdaság büntette, **Pap** György lopás büntette. **Bori** Pálné szül. **Szili** Szuzsanna magzat elhajtás büntette miatt; 3-én **Tóth** József és társa súlyos testi sértés vétsége, **Tóth** Ferenc János súlyos testi sértés büntette stb. miatt; 8-án **Ifj. Furdós** Józsefné és társai magzatel-

hajtás büntette, idb. **Sándor** László és társa sikkaasztás büntette stb. miatt; 11-én **Kovács** József szándékos emberölés büntette miatt; 12-én **Römer Antal** csalás büntette, **Hugyeoz** Sándor súlyos testisértés vétsége, ifj. **Pataki** Ferenc zsar. kísérleti büntetté miatt; 15-én **Fragáczai** Lajos és társa erőszak. nemi köz. büntette, **Kovács** István és társai közvesz. cseleked. vétsége, **Varga** Ferencné szül. **Bene** Julianna súlyos testisértés vétsége miatt; 18-án **Kertész** József gyújtogatás büntette, **Kolonits** Pál és társai lopás büntette stb., **Rieger** Gyula erősz. nemi köz. büntet. kísérl. stb. miatt; 19-én **Csupor** Mihály lopás büntette stb., **Szigei** Nándor és társa súlyos testisértés véts., miatt; 22-én özv. **Milkovics** Józsefné hamis vád véts., **Auff** Ferencné és társa testisértés vétsége, ifj. **Jenei** János testisértés vétsége miatt; 25-én **Hornik** Ádám zsarolás véts. kis. miatt; 26-án **Dravitz** Imre hatóság elleni erőszak bünt. stb., ifj. **Gomon** György nyilvános becsületsértés stb., **Csöli** Mártonné lopás büntette, **Szili** Antal lopás büntette miatt; 29-én **Galuska** János súlyos testisértés bünt., **Gálfi** Ferenc lopás büntette miatt.

— **A Székesfejvári Naptár** díszes kiállításban és érdekes tartalommal fog megjelenni. — **Hirdetéseket** a Székesfejvári Naptár részére elfogad lapunk kiadóhivatala.

KÜLÖNFÉLE.

□ **A nők társalgási tehetsége.** Egy amerikai női folyóirat felszólított egy előkelő körökben ismeretes newyorki nyelvtanítónőt, hogy mondjon valamelyt a hazájából nők társalgási képességéről. A tanító nő véleménye azonban nem valami hízelgő a yankee-zsépségekre. »A mi asszonyaink — ugymond — intelligensek, sokan mulattatók is, de csak kevesen értenek ahhoz, hogyan kell jól társalogni. Tény az, hogy az amerikai nő bőbeszédű, élénk, csipős és megkívánja, hogy figyelemmel hallgassák, de ő maga nem igen szeret mást meghallgatni. Azonkívül oly gyorsan beszél, hogy elmosódik a hatás. Hosszabb ideig éltém Európában és volt alkalmam a különböző nemzetek társalgási képességét megfigyelni. Hogy a francia nő elérhetetlen az érdekes társalgásban, az közismertű, de az orosz- lengyel nők sem maradnak messze mögöttük. Sok dán nőt is ismertet, a kik érdekesen társalognak, csakhogy ezeknek mélyebb a tudásuk, míg a francziáknál és a lengyeleknél több a rutin, a mit könnyen el lehet sajátítani. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy minden asszonyt megtudok tanítani érdekesen csevegni, de ha az illető hölgy csak némileg intelligens és művelt, könnyen megy a dolog. Az én módszerem abban áll, hogy először is a hibákat tanulmányozom és leszoktatom róluk tanítványaimat. Némelyik folyton szuperlatívusokban beszél, mások a végtelenségbe nyújtják a mondatokat. Ezekről leszoktatom és megtanítom őket, hogyan nem szabad beszélni és csak aztán tanítom meg arra, hogyan kell beszélni. Az amerikai nő organuma általában hangos és éles, holott a kellemes társalgás első feltétele a lágy, melódikus hang, a mit szintén el lehet érni. Legnehezebb azonban a bőbeszédű asszonyt megtanítani arra, hogy milyen fogásokkal kell élni, hogy egy másik, hallgatag, szerény asszonyt rábírtjon a társalgásra.«

KÖZGAZDASÁG.

Budapesti pénzintézetek.

Nagyon érdekes foglalkozni velük, nem csupán azért mert Magyarországnak financiaiális ereje és a vállalkozás, amely itt nyilvánul, főleg a pénzintézetek körül csoportosul, hanem azért is, mert ezen pénzintézetek, ellentétben egyes gazdasági ágakkal, legnagyobb fokú és jóformán meg nem szakított prosperálás jeleit mutatják. Az adatok, melyeket itt fel akarunk használni, a fővárosi statisztikai hivatal folyóiratának ez évi áprilisi számában jelentek meg. 30 intézetre terjednek ki, a melyek közül 28 részvénytársasági alapon áll.

Ezen 28 intézetnek tőkéje a mult év végén

126,520.000 ft-ra rugott. Az emelkedés 1897-hez képest 7 millió forint. Összehasonlítva a 20 év előtti állapotot a múlt év eredményeivel, azt látjuk, hogy 20 év előtt Budapestén 19 pénzintézet volt részvénytársulat formájában. Ezek száma 10 év alatt 13-ra apadt le; 1897-ben azonban már 23-at találunk körülbelül négyszer akkora alaptőkével, mint 20 év előtt. Érdekes, hogy ezt a nagy alaptőkét jóformán az utolsó 20 év alatt hozták össze, mert a jelzett időben nem kevesebb, mint 13 1/2 millió forint ment veszendőbe.

A mostani részvénytőkének körülbelül fele az utolsó 6 év alatt keletkezett: 1877. évben a tartaléktőke 7 és 1/3 millió forint volt, jelenleg 49.1 millió forint.

Ezt a nagymértékű emelkedést lehetetlen lett volna elérni, ha a jól vezetett vállalatok nem tettek volna szert igen szép nyereségekre. 1877-ik évben a számbavett intézetek mind-egyike nyereséggel zárta le mérlegét, s az összes nyereség 15.4 millió forintra rugott, ez körülbelül 11% os kamatozásnak felel meg. A tiszta nyereségnek 67-71% -át osztaléokra, 4-13% -át a tartalékalapra, 8-10% -át jutalékokra fordítják, a többi pedig a nyugdíjalap dotálására, jótékony czélokra adják ki, vagy pedig a következő év számlájára írják.

Az osztalék a nyolcvanas évek második felében folytonosan emelkedett. 1890-ben volt a legnagyobb, (11.3%) aztán némileg csökkent, s a csökkenés az utolsó két évben a börzeválság miatt erősebb volt.

A betétek 1875. óta 42 1/2 millióról kerek-szám 180 millióra emelkedtek; ha azonban a takarékbetétekhez a pénztárjegyek alapjában s folyó számlán levő összegeket is hozzászámítjuk, az emelkedés sokkal erősebb, mert eléri a 422 milliót.

Az egyes üzletágak közül legerősebb a jelzálogüzlet, mely 483 millió forintot mutat, a váltótárca 143 millió forinttal szerepel, a lombardüzlet 86 millió forintot vett igénybe.

Az intézetek birtokában 96 millió értékű papír van. Nagyon érdekes az igazgatóság és a felügyelő-bizottság díjazására fordított összegek kimutatása. Ez legerősebb volt a Kereskedelmi banknál t. i. 235 ezer forint, aztán következik a Hazai takarékpénztár, mely a választmány díjazásával együtt e czimen 157 ezer forintot adott ki. A jelzáloghitelbank e czimen 115 ezer forinttal, a Magyar általános hitelbank 90 ezer forinttal terhelte meg mérlegét, s az összes kiadás e czimen a bankoknál és takarékpénztáraknál, továbbá a kisbirtokosok földhitelintézeténél nem kevesebb mint 1.073,000 forint.

Figyelembe véve azt, hogy ez a tekintélyes összeg aránylag igen kevés közt oszlik meg, mert vannak kik 2, 3, sőt több igazgatóságban is benn ülnek, lehetetlen tagadni, hogy a merkantilizmus dusan dotálja az ő híveit.

* A plutokrácia ereje. Hooley egyike volt a legmerészebb kalandoroknak, kit valaha London látott. Óriás vállalataival nagy vagyona tett szert, legutóbb azonban, a mint az történni szokott, mégis elbukott. Bukása egyik főokának az újságokat emlegette, a melyek irgalmatlanul megsarcolták. Ezzel szemben a Pall Mall Gazette azt állítja, hogy Hooley vesztegette meg azt a munkatársát, ki az új vállalatokról szokta volt a bírálatokat írni s követeli, hogy azok ellen a promoterek-alapítók ellen, kik újságírókat megvesztegetnek, hozzanak szigorú törvényt. Ezt azért említjük fel, mert a dolog nincsen aktuális nélkül reánk nézve sem és ideje volna, hogy e tekintetben valami történjék. Alos a gyanu, hogy a plutokrácia nagy ereje a napi sajtó fölött ebből a nem tisztességes forrásból táplálkozik. Igaz ugyan, hogy a plutokrácia nagy ereje a napi sajtó fölött ebből a nem tisztességes forrásból táplálkozik. Igaz ugyan, hogy a hozandó törvény sem tönné be a visszaélések forrását egészen, de egy-két évi fogházra való kilátás a megvesztegetések számát bizonyára mégis erősen megapasztaná. A sajtónak csak akkor van joga ítéletet mondani mindenek fölött, ha maga kiállhatja ítéletét.

* A parlamentárizmus alapjai. Bismarck nem tudta és nem akarta elfogadni azt a nézetet, hogy Németországra a parlamenti kormányzat jót hozhatna. Ellene szegült az erre irányuló törekvéseknek s meg is mondta, miért. Az Angliára hivatkozás szerinte szerencsétlen vállalkozás Adják meg Németországnak mindazt, mi meg van Angliában. az angol vallásosságot, a törvény tiszteletét, az angol alkotmányt de egyszerűs mind az angol földbirtokosságot, vagyont és józan gondolkozást, mindenek fölött pedig az angol alsóházat, — akkor Németországot is lehet angol módra igazgatni. Az, a mit ezután mondott, reánk nézve még a legérdekesebb. Szerinte Németországban épen az hiányzik, mi az angol politika tengelye, a jó-módu, tehát konzervatív gentlemen, a kik anyagi tekintetben függetlenek s kiknek egész nevelése arra irányul, hogy angol államférfiak váljanak belőlük s a kinnél az élet célja a politikai dolgokban való részvétel. Bismarck szavai megfejtik azt is miért van kevés kilátás arra, hogy nálunk a parlamentárizmus lápra kapjon és meggyökeresedjék. A független gentlemenek száma napról-napra fogy, a helyett, hogy szaporodnék s a gyakorlat emberei a meglévőket is félretolják. A régi jó táblabírák ideje abban a perczen lejárt, a melyben az agrárpolitikáról lemondunk és a földbirtok érdekeit másoknak rendeltük alá. Drága multság, sajnos ballépés volt ez, a melynek árát igazába véve a következő nemzedékek fogják megfizetni. Súlyát azonban már érezzük mi is.

N.-Kanizsa	Székesfejérvár	Budapest
indul	érkezik	indul
Szem. v. 12.15 éjjel	4.16 reg.	4.24 reg.
Szem. v. —	—	6.— reg.
Gyors v. 5.47 reg.	8.27 reg.	8.34 reg.
Szem. v. 9.30 d. e.	2.03 d. u.	2.35 d. u.
Szem. v. 2.— d. u.	6.01 d. u.	6.09 este
Gyors v. 5.03 d. u.	7.48 este	7.58 este
		9.20 este

Komárom-Ujszöny	Székesfejérvár
indul	érkezik
Szem. v. 4.40 reg.	7.28 reg.
Szem. v. 12.13 d. u.	2.27 d. u.
Vegy. v. 6.30 este	11.12 éjjel

Székesfejérvár	Komárom-Ujszöny
indul	érkezik
Szem. v. 6.10 reg.	8.34 reg.
Vegy. v. 10.— d. e.	2.50 d. u.
Szem. v. 9.32 este	12.32 éjjel

M. kir. államvasutak.

Székesfejérvár	Veszprém	Veszprém	Székesfejérvár
indul	érkezik	indul	érkezik
T. v. 5.— reg.	8.03 d. e.	V. v. 4.19 reg.	5.50 reg.
Sz. v. 9.29 d. e.	10.45 d. u.	Sz. v. 7.07 reg.	8.22 reg.
V. v. 1.— d. u.	2.33 d. u.	Sz. v. 4.43 d. u.	5.54 d. u.
V. v. 9.27 este	11.— este	T. v. 7.19 este	10.09 e.te*)

*) Csak csütörtökön, vasár- és ünnepnapokon.

Fejér- és tolnamegyei h. é. vasut.

Székesfejérvár	Adony-Szabolcs	Paks
indul	érkezik	érkezik
V. v. 3.55 d. u.	5.12 d. u.	9.33 este
V. v. 7.56 reg.	9.23 reg.	2.15 d. u.

Paks	Adony-Szabolcs	Székesfejérvár
indul	érkezik	érkezik
V. v. 2.— reg.	6.23 reg.	7.40 reg.
V. v. 1.20 d. u.	6.06 este	7.25 este

Székesfejérvár	Sárbogárd
indul	érkezik
V. v. 9.20 reg.	10.56 d. e.
V. v. 2.50 d. u.	4.30 d. u.

Sárbogárd	Székesfejérvár
indul	érkezik
V. v. 6.10 reg.	7.55 reg.
V. v. 12.— délben	1.47 d. u.

Vasuti új menetrend.

Érvényes október 1-től.

Cs. kir. szab. déli vaspálya.

Budapest	Székesfejérvár	N.-Kanizsa
indul	érkezik	érkezik
Szem. v. 6.55 reg.	9.— d. e.	9.24 d. e.
Gyors v. 8.— reg.	9.14 d. e.	9.19 d. e.
Szem. v. 2.35 d. u.	4.29 d. u.	4.35 d. u.
Szem. v. 5.25 d. u.	7.39 este	—
Gyors v. 8.— este	9.17 este	9.22 este
Szem. v. 9.25 este	11.33 este	11.43 este
		3.52 éjjel

ALAPITTATOTT 1871. ALAPITTATOTT 1871.

SZÁMMER IMRE

könnynyomdája (gőzerővel)

KÖNYVKÖTÉSZETE

ES LEVÉLBORÍTÉK-GYÁRA

— SZÉKESFEJÉRVÁROTT. —

Készít minden néven nevezendő

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Raktárt tart kész nyomtatványokból:

Városi és községi előjárók és árvaatyák számára. Szolgabírói hivataloknak. Ügyvédek, járásbírók és végrehajtók részére. Róm. kath. és ref. lelkesi hivatalok számára. Takarékpénztárak, segély-egyletek, kaszinók és olvasókörök részére. Uradalomak, bérlők és gazdák számára. Gyógyszertártulajdonosok részére. Kereskedők, iparosok és ipartársulatok számára. Szállodatulajdonosok és vendéglősök számára.

Továbbá:

ÍRÓPAPIROK, LEVÉLBORÍTÉKOK és LEVÉLPAPIROKBÓL

nemkülönbön

IRODAI SZEREKBŐL:

tinták, írónok, valódi acél- és réztollak tollnyelek, pecsétviaszok s több effélékből jutányos árak mellett!

Meghívó-, helyi-, cím- és látogató-jegyek dísszen!

Pályázati hirdetés.

A székesfehérvári Káptalan az adományozása alá tartozó és újonnan megüresedett évenként 100 forinttal javadalmazott egy, Reseta János féle iskolai ösztöndíj alapítványra ezennel pályázatot hirdet.

Az ösztöndíjra a Székesfehérvárott vagy Fejérmegyében született azon magyar ajkú, jeles észtehetségű és jámbor erkölcsű rómkatli. ifjak tarthatnak igényt, kik középiskolai tanulmányaikat végzik.

Felhívjuk a pályázni szándékozókat, hogy a vagyoni és iskolai bizonyítvánnyal felszerelt folyamodványaikat a Székesfehérvári Káptalanhoz czimezve folyó évi október 20-ig nyújtsák be.

A folyó évi augusztus hó 13-iki kelettel közzé tett pályázati hirdetésre beérkezett folyamodványok a fenti ösztöndíj adományozásánál is figyelembe vétetni fognak.

Kelt Székesfehérvárott 1898. szeptember hó 25-én.

A székesfehérvári Káptalan.

Amerikai zsebórák.

Jótállással, hogy a nickel színét nem változtatja, szerkezete pontosabb és jobb, mint a legrágábbaké.

Ára darabonként 3 forint.

Jótállás mellett, míg a készlet tart. Hozzá ezüstös óraláncz 60 krajczár.

Önberetváló készülék.

Fox, valódi solingeni gyártmány, sok kiállításon kitüntetve, gyakorlás nem kell. Megvágás kizárva. Tiszta és kényelmes munka. Bőrbetegségtől megment. Tartós és pénzt megtakarító.

* * * Darabja 3 frt. * * *

A penge ***csillagos acélból és a többi részei alpacceből vannak.

Egy külön penge hozzá 1 forint.

Megrendelhető:

Pollák Sándor főbizományosnál

Budapest, V. ker., Kálmán-utca 17.

Gyűjtőknek 5 drb után egy ingyen küldetik.

A n. érd. közönség szives figyelmébe!

A műselyem festés + + +

+ + + és vegytisztítás.

Minden e szakmába vágó férfi és női ruhaneműek, Perzsa vagy más szőnyegek, csipke és Tunisz-függönyök, Selyem vagy bársony bármilyen gazdagon diszített ruhaneműek, bútór szövetek ugy festésre mind tisztításra fejtelenül, Bársony neműek elfejtve préselésre és mintázásra, Gyöngy és selyemhímzések, keztyűk, nyakkendők, selyem ingek, Egyenruhák, szörme szőnyegek felelősség mellett a legjutányosabb árban számíttatnak.

Gyászruhák festése gyorsan eszközöltetik.

Számos pártfogást kérve teljes tisztelettel

Papp Károly

Szt.-István-utca 5 szám,
a nagytemplommal szemben.

Eredeti Thea behozatal.

SCHÖNBERGER D. Székes'ehérvár újtelep 5. sz.

Főraktár. FIUME szabad kikötő.

Angol országban, hol 20 év óta minden évben megfordulok sikerült Chinali thea termelőkkel közvetlen összeköttetésben lépnem, s így azon kellemes helyzetben vagyok, hogy legfinomabb hamisítatlan valódi minőségű theával szolgálhatok, miről bárki mintáim felhasználásával meggyőződést szerezhet.

Thea fajták helybeli raktárból:

Ceylon 1 kiló 4 frt.

Pecco-Orange 1 kiló 5 frt.

Orosz keverék 1 kiló 6 frt.

Angol keverék 1 kiló 7 frt.

Idei termés és csakis a legjobb minőség.

Eladás nagyban és kicsinyben.

Mintákkal ingyen szolgálok.

Hirdetések

felvételnek kiadóhivatalunkban jutányos áron.

HIRDETMÉNY.

Van szerencsénk a t. cz. közönség becses tudomására hozni, hogy intézetünk **folyó évi október hó 1-től** kezdve 1000 forintnyi és ezt meghaladó összegekben

Telzálog kölcsönöket

folyósít úgy a földbirtokra, mint házakra ez idejüleg 6% kamat mellett.

A székesfehérvári kereskedelmi bank igazgatósága.

Ajánljuk a római katolikus egyéneknek

AZ
„UNIO CATHOLICA“

biztosítási szövetkezetet

TÜZ ÉS JÉGKÁROK ELLENI BIZTOSÍTÁSNÁL.

Olesó díjak! ————— Jó feltételek!

CSAK RÓMAI KATHOLIKUSOK * * * * *
* * * * * BIZTOSÍTÁSA FOGADTATIK EL.

Az „UNIO CATHOLICA“ dunántuli felügyelőségének vezetője

NÉMETH ÖDÖN főfelügyelő.

————— BŐVEBB FELVILÁGOSÍTÁSSAL SZOLGÁL A SZERKESZTŐSÉG. —————

Nyomatott Számmér Imrénél, Székesfehérvárott.